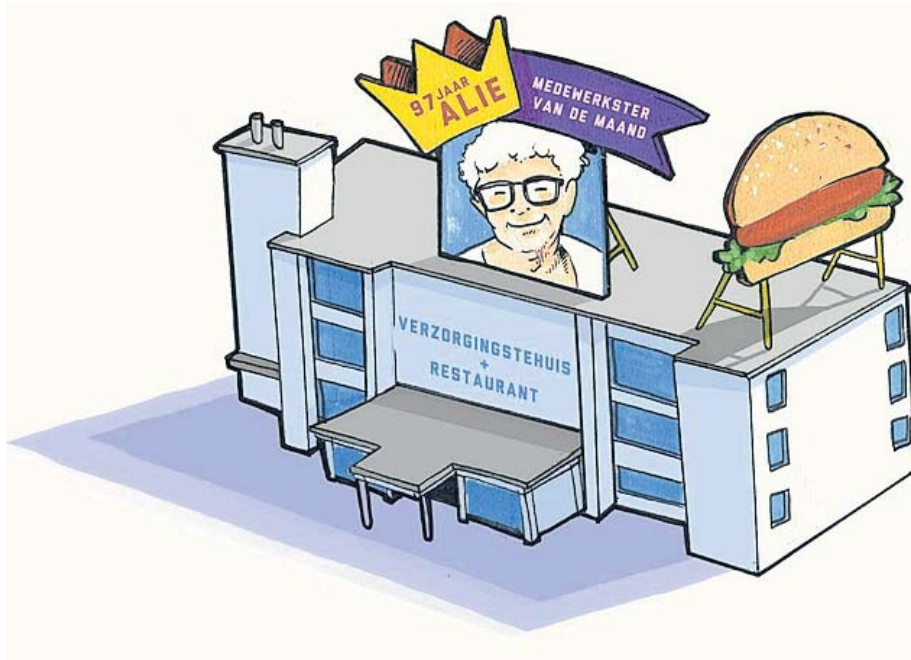

“WIE DE HOOP LOSLAAT DAT HET OVER EEN PAAR JAAR MISSCHIEF WEL WEER GOED KOMT, MAAKT HET VERLIES DEFINITIEF

>> Kwaliteit is belangrijker dan nabijheid, is de leidraad in het woon- en leefbaarheidsplan van De Marne. Zo kiest de gemeente er ook voor om de winkels te concentreren in het dorp Leens, waar een splinternieuw winkelcentrum is gebouwd. Dat maakt het bestaan van andere winkels in het gebied zwaarder – de door de tv-documentaire *2Doc: Koppig Dorp* beroemd geworden supermarkt in Ulrum sneuvelde bijvoorbeeld. Toch is het volgens Van Gelder nodig om een gezond winkelbestand in het gebied overeind te houden.

Voor bewoners is dat moeilijk te verkopen. Want ook al hebben ze allang geen jonge kinderen meer en doen ze nooit boodschappen bij de Spar om de hoek, ze zeggen toch: met de school en de winkels haal je de ziel uit het dorp.

VERLIES

Krimpen is verlies, delen en verandering. Zaken waar veel mensen moeilijk mee om kunnen gaan. Inwoners begrijpen vaak wel dat er voorzieningen zullen verdwijnen, als het maar niet die in het eigen dorp zijn, zegt krimp-specialist Tialda Haartsen van de Rijksuniversiteit Groningen. Veel burgers zijn geneigd de krimp liever te willen bestrijden. Die roepen om een betere spoorverbinding met de stad, of nieuwe huizen. Als die er eenmaal zijn, zouden mensen heus wel weer in hun dorp willen wonen.

Maar dat is tegen de wind in plassen. Het probleem is dat die mensen er niet zijn. Sinds de uitvinding van de anticonceptiepill worden steeds minder kinderen geboren. Doordat we steeds ouder worden neemt het aantal mensen tot 2040 nog toe, daarna stagneert het. Daaroverheen komt de trek naar de stad – een internationaal gegeven. De krimpgebieden zullen met deze ontwikkeling moeten leren leven. Krimp is niet te keren, zeggen de specialisten.

Ook in Oost-Drenthe is hard gelobbyd om de status van krimpregio binnen te slepen. Dat is niet gelukt, tot verdriet van veel bestuurders daar. Maar er klomk in Drenthe ook een ander geluid. „Krimp moet je niet zo benadrukken. Want dat is slechte reclame”, zei het Drentse Kamerlid Erik Ziengs bij RTV Drenthe. „Mensen zullen zich al snel afvragen: wil ik daar wel wonen? Ik denk dat het beter is om af te wachten tot 2019, om te zien hoe de bevolkingsdaling er dan uitziet.”

Afscheid nemen is pijnlijk. Een rouwproces vergt tijd. En wie de hoop loslaat dat het over een paar jaar misschien wel goed komt, maakt het verlies definitief.

SLOOP KOST OOK GELD

Niets is definitiever dan sloop. Uit het rapport van de Noordelijke Rekenkamer blijkt dat de sloop van woningen, misschien wel de grootste opgave in de krimpgebieden, alleen in de Eemdelta op gang is gekomen.

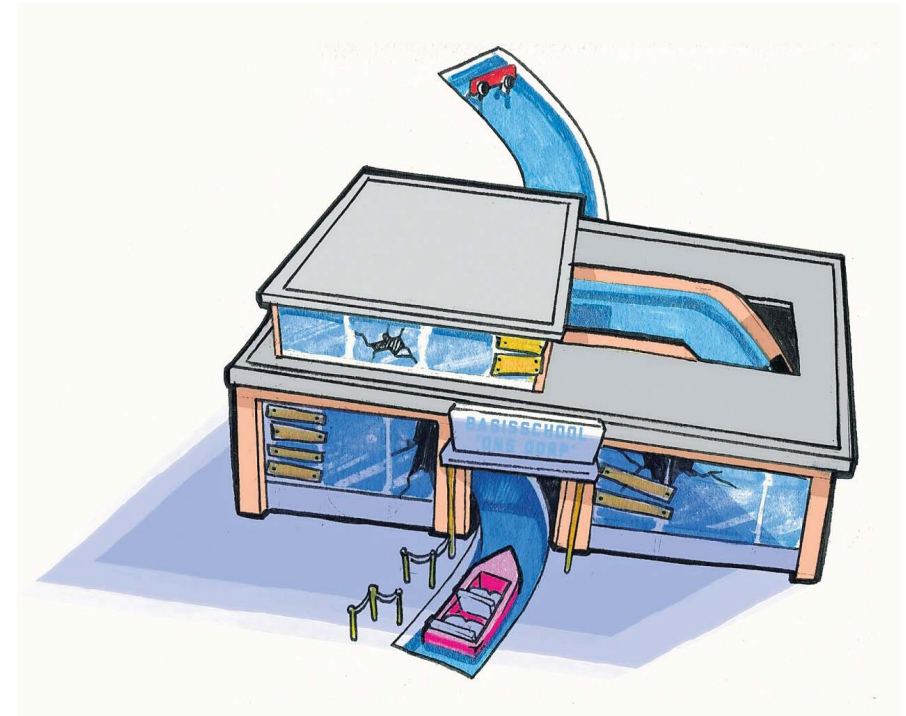
Maar liefst 15 van de 40 miljoen euro die in Groningen aan krimp is uitgegeven, is besteed aan onderzoek, planvorming en bewustwording. Niet aan onomkeerbare concrete maatregelen.

Provincies, gemeenten, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties; ze pleiten er allemaal voor dat het Rijk moet bijdragen aan het opruimen van onverkoopbare woningen en panden in krimpregio's. „Als minister Blok geen geld uittrekt voor de particuliere woningvoorraad slaat de verpaupering toe”, zo luidde oud-gedeputeerde van Groningen Marianne Besselink in maart dit jaar nog de noodklok.

Blok weigert. Particulieren moeten het zelf oplossen, vindt hij. Gevolg: in Noord- en Oost-Groningen zitten eigenaren gevangen in goedkope en zwaar gedateerde woningen. Volgens onderzoek leidt dat over vijf jaar tot zesduizend lege en verwaarloosde woningen in Groningen. En als er niets gebeurt, groeit dat richting veertienduizend.

Sloop kost geld. En anders dan nieuwbouw in groeiende stedelijke gebieden, levert het – financieel in ieder geval – niets op. Daar, zegt Herwil van Gelder, kunnen we in ons diepgewortelde groeidenken niet mee omgaan. Investerings horen rendement te hebben.

„Een deel van Nederland staat nog in de groeiestand, terwijl een ander deel in de krimp zit”, zegt ook Tialda Haartsen. „Als er plannen gemaakt worden in Den Haag, dan

is dat bijna altijd vanuit het 'groeidenken'.”

Hoe omstrede sloop is, bleek toen woningcorporatie Acontus in 2008 besloot haar hele woningvoorraad in het Oost-Groningse gehucht Ganzedijk te slopen. Dat was het moment, zeggen ze bij de provincie Groningen, dat iedereen de ernst van de krimp-problematiek inzag. Het was ook het moment dat het hele dorp in opstand kwam. De corporatie zwichtte en stak ruim 2 miljoen euro in het opknappen van de eigenlijk afgeschreven woningen.

„Inmiddels is het denken over krimp zo ver dat waarschijnlijk geen corporatie of gemeente meer zal investeren in afgeschreven woningen in een gebied waar de bevolking daalt. Maar de grootste les van Ganzedijk was dat het essentieel is om bewoners te betrekken bij dit soort plannen. Ganzedijk werd volstrekt overvallen door het besluit van Acontus.

VRIEZER

Gemeente De Marne neemt die les ter harte. In het dorp Ulrum trekken bewoners het project om de leefbaarheid te verbeteren helemaal zelf. De Marne ondersteunt, de provincie heeft 1,5 miljoen euro subsidie gegeven uit een van de krimpotten. Dat geld is nu voor de helft uitgegeven, onder meer aan het verbeteren van woningen. Huizen worden verduurzaamd, maar ook aangepast om ouderen daar langer te kunnen laten wonen. Want krimp is niet alleen

bevolkingsdaling, het is ook vergrijzing. Toch krijgt ook het project in Ulrum kritiek. Want hoe kan het, vragen bewoners zich hardop af in een documentaire van de EO over Ulrum, dat het dorp zo'n zak met geld krijgt voor leefbaarheid en toch de Spar ter ziele laat gaan? Subsidie is niet bestemd om een winkel overeind te houden waar simpelweg te weinig dorpelingen hun boodschappen doen, antwoorden de dragers van het project. Dan ben je weer bezig om de krimp te ontkennen.

Een dorp kan best zonder voorzieningen, concludeerde het rapport *Rijk met Kleine Dorpen; een sociologisch onderzoek naar het platteland van Noord-Groningen* van Jan Dirk Gardener. Hij keek naar de ontwikkelingen van de laatste vijftig jaar en concludeert dat de dorpeling met een auto en een vriezer – en tegenwoordig internet – ook heel tevreden kan zijn. Als iets verdwijnt zijn reacties altijd emotioneel, verklaart Gardener. Maar als een voorziening weg is, vinden mensen andere oplossingen en hoor je er niemand meer over.

In vergelijking met het platteland van bijvoorbeeld Bulgarije of Spanje valt de krimp in Nederland nog heel erg mee, zegt hoogleraar Leo van Wissen. Ook de uithoeken van Noord-Nederland liggen nog altijd relatief dichtbij stedelijk gebied. Echt leeglopen zal het hier niet. Voorzieningen verdwijnen en dat doet pijn, maar wie mobiliteit is en rust en ruimte zoekt kan prima tevreden

in een krimpregio. Zoals een klavecimbouwer in Warfhuizen bijvoorbeeld.

SCHEEF

Er zijn meer positieve kanten van krimp: er is ruimte voor burgerinitiatieven, nieuwe samenwerking, het terugvinden van eigen kracht. Verandering biedt mogelijkheden. Het is niet alleen kommer en kwel.

Het grote probleem is, natuurlijk, het geld. En daar zit iets heel erg scheef in Nederland, vindt die klavecimbouwer uit Warfhuizen. Vergelijken met de investering in de steden wordt er maar een schijntje besteed aan de krimpregio's. Terwijl het platteland ook jarenlang aan stedelijke gebieden heeft afgedragen om de groei daar mogelijk te maken. Het is tijd dat de steden iets terug doen. Want geld om de echt noodzakelijke maatschappelijke veranderingen mogelijk te maken is er in de krimpgebieden gewoonweg niet. „Maar de Haagse werkelijkheid is echt een heel andere dan hier aan de rand van Nederland”, zegt Van Gelder. „En dat besef dringt maar heel erg langzaam door.”

Het aanwijzen van krimpregio's door Den Haag heeft die kloof nog niet geslecht. De krimpstatus heeft tot nu toe vooral een symbolische waarde en dit kabinet is in ieder geval niet geneigd daar verandering in te brengen. Noord-Oost Friesland zal het vooral zelf moeten doen. Het leven van die grote broer Den Haag speelt zich al jaren af in de grote stad.